

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond: o dată 7 cr., a dóua órá 6 cr., a treia órá 5 cr., şi de fiesce care publicatiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redactiunea şi Administratiunea Unirii« în Blaş.

Anul VIII.

Blaş 23 Iuliú 1898.

Numéru 29.

Defraudări.

Cele dóue defraudări, ce au éşit la ivélá în Arad, au atras atentiunea publicului mare asupra acestei teme, care altmintrelea nu vré, să dispará de la ordinea zilei.

Întru adevér acum de ani de zile nu mai cetesce omul alt ceva, de cât omoruri, sinucideri, jáfuiri, hoşii şi defraudări.

Cum se ivesce un cas nou, étá cá ziarele aduc rapórté pe pagini întregi, înşirând cu deaméruntul tot, áşa cum s'a întâmplat, ba şi cum nu s'a întâmplat, numai să aibá publicul cetitor sensatié.

Dupá cauza adevérată a atátor fărâdelegi nu cercá nime, ci dacá se cautá dupá cause, apoi tot de una se cautá numai cause laterale, incidentale, nici de cât surginţa adevérată.

Ast fel acum, când cassierul scaunului orfanal defraudézá la 300 mií de floreni, vin unii şi strigá dupá administratié de stat, de óre ce dupá a lor páreré administratiá actualá comitatensá e de viná, cá asemenea lucruri se pot întâmpla. Şi uitá aceşti cártitori, cá tocmai acum se pertractézá tot în Arad o altá defraudare, pe care a sevârşit-o receptorul regesc, va să zicá un amplotiat de stat.

Étá pentru ce ziceam, cá nu se cautá adevératele cause, cari dáu nascere la asemenea delicté.

Să cercám noi, óre nu ne-am puté apropia de cauza adevérată a fărâdelegilor acestora?

Observám înainte de tóte, cá noi nu împártáşim páreréa acélorá, cari sustin, cá în Ungaria s'ar comite cele mai multe defraudări şi delicté. Asta nu-i adevérat. Noi le scim pe ale nóstre şi ni-se par multe, pentru cá zi de zi le cetim. De la alţii sosesc la noi scire numai despre cele mai mari, despre cele mai mărunte nu mai luám act. Să ne aducem numai a minte, cá înainte de asta cu vre o câţi va ani un oficial al băncii náţionale din Belgia a dispárut cu trei zeci de milióne franci! Apoi afacerea Panama, apoi afacerea băncii náţionale din Italia, şel!

Nu sintem deci mai réi de cât alţii.

Dupá observarea acésta să vedem, care e cauza la dese defraudări de pretutindenea?

Noi cauza adevérată, cauza ultimá o aflám în slábirea sentimentului moral, isvoritá din slábirea sentimentului religios.

S'a zis de nenumérate ori, cá moralá fărâ de religiune nu póte să existe.

Religiunea singurá are sanctiune corespundétore pentru tóte faptele. Ea judecá şi despre faptele consciinţei, ér nu numai despre faptele sevârşite în a fărâ, ea intenţiunea tocmai áşa o socotesce de culpabilá, ca şi fapta sevârşitá.

În schimb ce face legea omenéscá? Ea nu póte judeca internul omului, pentru cá nu-l cunósce. Şi ori ce faptá

se face culpabilá înainte forului omenesc numai dupá ce e sevârşitá.

Étá deosebirea între religiune şi legea omenéscá. Legea omenéscá cuprinde numai omul material, şi viaţa consciinţei, adevérata viaţa a omului întru cât e fiinţá moralá, o cuprinde numai, când ea s'a manifestat în a fărâ prin fapte positive. Din contra religiunea cuprinde tot de una pe omul întreg întru cât e fiinţá moralá şi sanctiunea sa o statorcesce pentru consciinţa, punénd consciinţa de cel mai înalt judecátor.

Au venit înse pseudofilosofii şi au despártit moralá de religiune, au statorit moralá independentá, moralá fărâ sanctiune.

Pentru faptele esterne dai samá societáţii, pentru cele interne ţie şi numai ţie.

Étá acum fructele. Până când nu te scie nime, poti face ori ce: ésti om de omenie. Cu consciinţa ta íţi tragí samá mai úşor. Ea are să-ţi răspundá numai ţie, şi scusá se va găsi.

Étá cá şi defraudantul Krivány din Arad şi-a găsit scusa: „nu pot, să fiú sэрac,“ áşa scria cumnatului sэр. Audiţi scusá! El, fiú de nisce sэрmani meseriaşii din Lipova, crescut în sэрácie, ajuns cu chin cu vai la postul unui biet cassar de la sedria orfanalá, el nu póte, să fie sэрac! Étá scusa dinsului înainte consciinţei sale libere şi independente de preceptul religiunii! Étá moralá neatárnátore de religiune! Nu

Feuilleton.

Americanii în Cuba.

Resbelul spaniol-american se apropie de capet. Vestea despre cáderea ministerului spaniol o am putea considera ca premergátoreá pácii, şi de cum va nu înşalá presemnele, machinatiunile sistematice ale Americanilor fáţá de Cuba acum se pare, cá vor să fie încoronate cu succes. Cred a fi de interes pentru cetitorii „Unirii“ a suleva pe scurt aceste machinatiuni şi política Statelor-unite urmatá fáţá de insula Cuba.

Trebbe să scim, cá Statele-unite încá din 1823 urmáriu politica stabilitá prin „legea-Monroe“, care tindea într'acolo, de a delátura ori ce stabilire ori întárire a puterilor enropene pe pámintul american şi în special pe insula Cuba. şi acésta insulá. — cheia şi emporiul natural al Americi de nord, cu deosebire pentru New-Orleans şi Veracruz a o trage la sine. Cea de întâiú încercare oficialá de felul acesta datézá din 1845, când în senatul din Washington se făcu propunerea de a intra în pertractári cu

Spania pentru cedarea insulei. În urmarea acesteia se formá în 1846 o societate, la care aparţineau şi Cubanii avuţi, în scopul de a conlucra spre vinderea Cubei pentru 200 milióne de dolari. O partidá puternicá, recrutatá esenţial din pártinitorii sclavagiului, nu era străiná de împreunarea cu Uniunea nordamericaná, voind se scape de apésátoriul sistem de contributiune al Spaniei.

Propunerea fácutá Spaniei cam cu preconcepúá înceredere în sine fu respinsá din partea acesteia simplaminte. Acum încercará a cáştiga cu forţa, ceea ce pe calea negociárii nu se potu ajunge. Dar uniunea fu destul de viclená de a nu páşi de o cam datá în mod oficial cu intenţiunile sale adevérate, de şi în cercurile dátátore de ton s'a declarat pe fáţá, cá vor anecea Cuba cu forţa; înse concesse în tótá liniştea a se face din partea mai multor societáţi secrete din America nordicá şi sudicá pregátiri şi înarmári pe fáţá pentru o surprindere cu forţa contra Cubei. În Septembrie şi Octobre 1849 se adunaserá pe Rhod-Island sub colonelul White 15.000 soldaţi spre un atac asupra Cubei. În fáţa acestora spori Spania puterea sa armatá pe insulá până la 25.000 de soldaţi şi numi de cápitan general al insulei pe

generalul José de la Concha. Presidiul societáţii celei mai mari, care avea de scop încercarea tuturor mijlócelor „permise“ spre a promova bunástarea Cubei (a societáţii: „juanda promovadera des los intereses politicos de Cuba“ il purta generalul Narciso Lopez. Acest general Lopez, carele în timpul sэр ajunsesé în serviţiile Spaniei la mari onoruri, pe carele înse il rápise temperamentul sэр sanguinic şi iubirea cátrá a dóua a sa patrie Cuba, se puse în fruntea expediţiunii. El debarcá în Cardenas, aflând înse resistentá în garnisona spaniolá, apucá fuga şi se reíntórse în Rhod-Island. Curajul sэр înse nu era fránt.

În an. 1851 pregáti Lopez o nóuá expediţiune de „flibustieri“ (voluntari), care avu înse un finit şi mai tragic de cât cea de întâiú. Céta micá de 433 soldaţi fu risipitá, Lopez însu-şi prins şi în 1 Sept. esecat în Havana. Vaporul „Pampero“, carele transportase expediţiunea din New-Orleans la Cuba, fu tras din partea guvernului nord-american la o cercetare aparentá, tocmai áşa şi colectorul de port din New-Orleans şi fu depus, dar dupá scurt timp ér íşi redobíndi postul.

poți, să fii sêrac — așa dară fură, griji numai, să nu te prindă!

„N'am pretensiuni la nime, nici eu nu sînt dator nimenui,“ a mai scris Kri-vány cumnatului sêu! Va să zică banii orfanilor, ce i-a furat, au fost averea dînsului, cu care el numai datorește! E'tă conceptul de proprietate a moralului independent de religione.

Nu folosesc decîi lamentările ziarelor.

Causele relelor, ce bîntuie societatea, sînt adânci. Și ultima cauză este aceea, că omenimea s'a întors de la Dumnezeu.

Trebue să mai trecă vreme multă, trebue să ne cufundăm înse foarte adânc în prăpastia ruinei morale, până când nêmul omenesc se va trezi din letargie.

Moise a trebuit să facă minuni nemaipomenite, a trebuit să misce tôte elementele, până când s'a muiat inima lui Faraon.

Nici acum nu se va întorce omenimea la Dumnezeu, până când catastrofe nu o vor sili.

Catastrofele urmază una după cealaltă.

Defraudările sînt numai un ochi din lanțul lor.

Procesul abatelui F. Morisseau.

În luna trecută acest proces a ținut în agitație opiniunea publică din România. Curtea cu jurați din Iași după o dezbateră de 5 zile în 8 Iunie și-a pronunțat verdictul, érá tribunalul a condamnat la 5 ani de carcer pe abatele Ferdinand Morisseau, pentru că a împușcat pe individul Parascan și a vulnerat cu revolverul pe Chițan. Cele mai multe foi au publicat numai faptul în sine, fără a mai cerea după motivul, ce l-a dus pe Morisseau

Spania spera acum prin o mai severă suprimare a importului de sclavi a câștiga simpatiile puterilor mari europene. Cu atât mai ușor i-a fost a se asigura de sprighinul Angliei și al Franței, cu cât coloniile vestindice ale acestor două puteri abia erau mai puțin amenințate din partea uniunii de cât coloniile spaniole.

În an. 1852 predase așa dar Anglia și Franța în Washington proiectul spre o triplă alianță, care ar avé, să asigureze Spaniei posesiunea insulei Cuba. Pe cum era de prevădut, planul acesta cădu și intențiunile Americii de nord cu ocaziunea desbaterilor în senat au fost exprimate clar și împede: „Noi respectăm drepturile Spaniei, dar noi scim, că fructul, fiind copt, va căde de sine în pola noastră. Amestec extern pôte să grăbescă evenimentul, înse puterea împreunată a Europei nu-l va puté împede. Nime nu pôte trage la îndoelă, că „americanizarea“ Cubei în decursul timpului este inevitabilă și că aci e vorba numai despre întrebarea: „când“. Aibă notele Angliei și ale Franței ori ce sens, când va bate ora, ca noi în mod loial și cu respectul cuvenit pentru onórea națională să putem primi Cuba în rindul statelor unite, atunci se va întâmpla și Europa va face bine a se abține în liniște.“

În curênd se escară noué frecări cu statele unite, căci de o parte Americani le stau pe cap Cubanilor cu negotul de sclavi, pe când de altă parte aceștia trebuiau să fie cu grije față de încercările năilor americane, de a provedé pe nemulțămiiți (malconțenții) din Cuba cu munițiuni și arme, pe cum și cu serieri agitatorice.

(Va urma.)

la comiterea lui și la împrejurările, între carli-a comis. Ba unele din împrejurarea, că Morisseau e preot catolic n'au hesitat a făuri din întâmplarea tristă cestiune confesională și a exploata fapta lui Morisseau în detrimentul bisericii catolice. Adevêrul e, că Morisseau a cădut victimă răsbunării private, i-a fost atacată viața și aflându-se în justă defensiune a făcut us de revolver ucidênd respective vulnerând pe cei ce l-au agreat. În interesul adevêrului un amic al foil noastre ne-a trimis raport detaiat și basat pe informațiuni sigure despre întregă afacerea. Regretăm, că lipsa de spaț ne silește a da numai un estras din acel raport. Abatele Ferdinand Morisseau încă din 1886 a fost instructor la un timp ore care și administrator în familia H. Burbure din Dersca aprópe de Dorohoi. În familie abatele s'a bucurat de mare trecere și încredere până în 1887. Atunci, fiind d. Burbure orb, a însoțit pe dómna Burbure, care era morbosă, la Heidelberg, unde în urma unei operațiuni medicale acésta a încetat din viață. La dorința familiei cadavrul a fost transportat la Bruxella. Aici abatele de la o mătuse a esoperat fără perente un împrumut de 250.000 frs. pentru familia Burbure, spre a-i scăpa de vîndare moșia de la Dersca, de aci se vede încrederea mare, de care s'a bucurat. Dară până ce a petrecut abatele prin Belgia în familie s'a început campania în contra lui. Se credea, că dómna Burbure a lăsat testament favorabil abatelui, ceea ce nu s'a adevêrit, fi domnului Burbure îi imputau, că el ar fi pricinuit mórtea mamei lor. Scurt timp după reintórcere a fost concediat din administratură. Apoi i-s'a imputat, că voesce a discreditat familia Burbure, din motivul, că nu a subscris nescari acte referitoare la cestiune de bani, de ore ce d. Burbure fiind orb nu pôte subscrie valid, dară abatele, fiind deja concediat, încă nu s'a simțit îndreptățit a subscrie. Concedierea abatelui și răfuirea lui cu d. Burbure s'a întâmplat în 25 Septembrie 1897 în fața dlui Burghilea, primarul Dorohoiului și avocatul familiei Burbure. La răfuială d. Burbure a rămas dator cu 2720 lei; d. Burbure a zis, că abatele în decurs de trei zile, să se mute din curtea domnescă. Abatele merse la Iași, unde avea de gând, să se mute.

Din lămuririle depuse de martori la ancheta făcută în 29 Sept. (11 Oct.) preotul Morisseau sosi în Dorohoi Duminecă în 28 Sept. (10 Oct.) spre sară și după o convorbire cu d. Moruzi, prefectul Dorohoiului, plăcă la Dersca, ca să-și ia lucrurile și să mērgă la Iași. Ajuns la Dersca își află lucrurile scóse înaintea primăriei, aruncate în cöce și în colo și lipsind unele. Mulți rideau de el, ce l-a indignat și mai mult. Apoi merge la primărie și de aici în curtea boerescă, unde a întâlnit pe d. Holban, rudă a familiei Burbure și funcționar la subprefectura din Mihăleni, întră amîndoi în chilia, în care ședuse abatele. De o dată cu ei intră și mai mulți servitori, apoi vin și fiul dlui Burbure Henri și Leon. Abatele cere, să i-se mai dea unele lucruri, cari sînt ale lui, fi refuză și-i fac imputări, érá servitorii îl insultă. Abatele indignat de acésta tractare aduce fiilor a minte, că dînsul i-a crescut și cere de la d. Holban, să depărteze mulțimea amenințătoare. Vêdênd că poziția sa e tot mai critică, se trage la o parte, scóte revolverul și zice: „Vé las tôte, dați-mi drumul, mă duc, aci este o cursă, să nu mă atingeți, că împușc.“ El ieși din odaie, se îndreptă în jos, unde îl aștepta trăsura. Tinerii Burbure au strigat ómenilor, să-l prindă, érá Henri, pe cum însu-și recunósce înaintea procurorului, a alergat să-și ia pușca. Abatele simțindu-se prins de la spate, dá un foc în aer, dá și al doilea și ucide pe tinêrul Parascan, sare în trăsura și strigă birjarului „mână, că mă omórá.“ Aprópe de pórtă primăriei trăsura se opresce, abatele alérgă spre primărie, tinêrul Chițan se aruncă asupra lui din dos și-l apucă de gât, el ca să se scape trage alt glonț, Chițan cade rănit, dară rana nu a fost mortală. Ajuns în primărie

abatele cade jos, țerani năvălesc asupra lui și-l maltracteză, până ce-l scot auctoritățile locale. Acésta e trista scenă, după depunerile próspete ale martorilor. Abatele zice, că după prima descărcare de revolver nu-și mai pôte da samă, de ce s'a întimplat.

Ce privește ulterióra desvoltare a cestiunii, terminându-se instrucția judecătórescă, cauza era să fie judecată la Dorohoi în Decembrie 1897. Avênd familia Burbure legături cu persóne influente, curtea de casație s'a învoit, să se străpună procesul la Iași, ca justiția să fie independentă de ingerință străină. Pertractarea s'a tráganat până în 4 Iunie.

La pertractarea din 4—8 Iunie din 71 de martori s'au prezentat 44. Opiniunea publică era preocupată în defavorul abatelui, care era străin după religie și naționalitate. Amicii familiei și-au pus în cumpănă influința în defavorul lui. Ziarul local „Evenimentul“ publică articoli provocători la adresa catolicismului. Aperiții espun lămurit împrejurările faptului și prin documente puternice fac evidentă nevinovăția acusatului și câștigă simpatia publicului pentru el. Agitațiunea în contra abatelui și în contra la tot ce e catolic se continuă înse cu mai mare foc. Și inverșunarea în contra lui cresce, când d. Hect. de Burbure trage în afacere și pe episcopul catolic de Iași. El afirmă, că episcopul în o audiență acordată unui fiu de al sêu, ar fi zis, 1. că familia Burbure să facă tôte pe lângă administrație pentru a scăpa pe abate, 2) banii vor curge cu miile spre a corumpé justiția țerii, care ar fi „venală“, numai abatele să fie achitat. Acésta depunere aprinde spiritele, episcopul prin o scrisóre adresată presidentului tribunalului dá o desmintire formală, declarând de false cele zise despre dînsul. Focul înse se stînge mai cu greú, de cât se aprinde. Publicul totuși începe a-și exprima părerea, că abatele va fi achitat, contrarii nu o puteau suferi acésta. A cincia zi luni ședința de nópte, ședința decisivă se începe la órele 9 sara. Úșile sînt deschise, să între cine vre. În mulțime se observă a fără de studenți demonstranți persóne numérose din ultimele mahalale ale orașului, apoi elevii seminarului superior de lângă Mitropolia ortodoxă. Elevii erau conduși de câți va preoți. — Mulțimea, în care mulți aveau ceva în cap, începe a da semne puternice de condamnare. Aperiții acusatului nu pot vorbi. Unul dintre jurați cere de la președinte evacuarea salei: căci sub presiunea „acestor bande“ nu pôte da verdict. Printre mulțime se aude, că în cas de achitare se va da năvală asupra acusatului cu toți din jurul sêu. Procurorul ca cel mai puternic argument adresază juraților: să condamne, ca să arete mulțimii că n'au primit bani pentru achitare. Președintele temêndu-se să nu se întimple ceva mai strajnic chiémă în ajutor prin telefon armata. Sosirea armatei nu-i de fel bine primită. În fine jurații se retrag pentru a delibera, rēspund la întrebările președintelui: 1° E Morisseau culpabil, că a rănit pe Parascan? da. — 2° Rănirea acésta a causat-o mórtea? da. — 3° Avut-a Morisseau intențiunea de a omóri pe Parascan? nu. — 4° E culpabil, că a tras asupra lui P. Bulbuc cu voință de a-l ucide? nu. — 5° E culpabil, că a tras asupra lui Chițan cu voință de a-l ucide? da. — De agitați și încurcați ce erau, se vede, jurații au greșit o dată și anul faptei punênd 1898 Septembrie în loc de 1897. Condamná pe Morisseau la 5 ani închisóre corecțională și 2500 franci lui Chițan, 500 lui Bulbuc, 555 cãtră stat. — Inmediat după ședință unul din jurați mângăie pe nenoroicitul rănit Chițan, că cu 2500 frs. se va puté ajuta bine. — Chițan în fața mai multor persóne, a căror nume le reținem, replică: „nu voiú avea parte din acești bani“ ... dând de înțeles că abatele era provocat, adaugă: „preotul, de n'avea revolver. era, să fie ucis.“ Juratul: „de ce nu ai vorbit așa și înainte?“ — Chițan: „apoi de, am avut ordin de a vorbi altmintrelea de la Domnul Burbure, care-mi făgăduise 10.000 lei.“ —

La plecare abatele e pus cu 5 păzitori într-o trăsură cu un cal schiop. Pe drum trăsura e oprită de mulțimea ostilă. Armata trebuie să vie, să încunjure trăsura și încet o conduce la penitenciar. Mulțimea urmăzează cu demonstrațiuni. — Abatele a făcut recurs la Casație. Renunțăm la comentarii. Am căutat să espunem cât mai scurt și credincios cele întâmplate, lăsând cetitorilor să reflecteze asupra celor întâmplate. Amintim numai că unul din principalele ziare din țară „Adevărul“, care atât înainte cât și în urmă a fost din toate punctele de vedere puțin sau de fel favorabil abatelui acest diar în primul său număr după sentința juraților desaproabă cele întâmplate la Iași, er unul din advocații acuzării D. Sterea și-a exprimat în diarul „Era Nouă“ nemulțămirea și indignarea sa față cu purtarea și ingerința mulțimei în neatfir-narea justiției în procesul Morisseau.

Revistă bisericescă.

Roma.

Sfinția Sa Leo XIII în săptămâna trecută a primit în audiență privată pe ministrul plenipotențiar prusian d. de Bülow.

Contele Paganuzzi presidentul direcțiunii centrale a reuniunilor catolice din Italia a adresat guvernului o representațiune în cestiunea suprimării reuniunilor. Contele arată, că reuniunile catolice nici când nu au servit revoluțiunii, din contră ele lucră pentru menținerea ordinii, cu toate acestea guvernul purcede față de ele mai rigoros de cât față de cele socialiste. Rogă guvernul, să fie drept.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Conferința convocată de ministrul de comerț în cestiunea tarifei autonome a fost bine cercetată. Vorbitorii preste tot și-au dat silința, să fie obiectivi. Din desbateri reieșă dorința de a da avânt agriculturii și industriei indigene. Aceste două momente ar ave rola principală la statorirea definitivă a tarifei.

Mulți cred, că din tarifa autonomă nu va fi nimica. Br. Bánffy a voit numai să sparie cu ea pe austriaci.

Socialismul se propagă și în armată. Auctoritățile militare din Budapesta, Pojon și Cașovia au făcut perchisiție și în lădile ostașilor, ca să afe sciri socialiste. Civili sînt opriți de a mai intra în casarme, eră ostașii nu pot cerceta adunări cu caracter socialist. Prin mijloce de acestea sigur nu se va impede lățirea socialismului în armată, căci ostașii și până ce sînt în serviciul activ au nenumărate ocaziuni de a conveni cu socialiștii.

Austria.

Contele Thun continuă pertractările cu diversele grupuri parlamentari. Marii proprietari fideli constituțiunii recunosc, că stările actuale sînt păgubitoare statului, dară și ei susțin, că prima condițiune pentru restabilirea stărilor normale este retragerea ordinațiunilor în cestiunea limbii. De curînd a avut guvernul conferință cu fruntașii partidului popular, cari alt cum fac parte din majoritatea parlamentară.

Cehii sînt foarte îngrijați, de ore ce Polonii nu mai sînt aplicați a-i sprijini necondiționat.

Pe basa §-lui 14 al Constituțiunii guvernul face dispoziții, ce cad în sfera de drept a parlamentului. Prin decretul imperial dat la 1 Iuliu pe baza §-lui 14 ajutoriul de stat pentru îmbunătățirea agriculturii s'a ridicat de la 750.000 fl. la 850.000 fl.

Contele Thun în curînd va merge la Ischl spre a raporta Maiestății Sale despre încercările de pacificare.

În sinul cabinetului după unele ziare nu domnesce unitate de vederi cu privire la ulterioara purcedere a guvernului, pentru aceea se prezice crisă ministerială.

Franța.

Cestia jidovului Dreyfus eră aruncă valuri mari. Esterházy a fost arestat sub cuvînt, că a imprăștiat sciri false în această cestie, eră colonelul Piquart fiind suspiționat de spionaj.

Zola din nou a fost condamnat pentru insultarea armatei la un an de carcer și 1500 frs. amendă. El nu a voit să rămână la pertractare până în capet și așa a fost condamnat ca contumace. Aceea-și osindă s'a decretat și lui Perreux, redactorul ziarului „Aurore“, care a publicat articolul insultător al lui Zola.

Se anunță, că Zola a părăsit țara spre a nu i-se puté inmanua sentința și ast fel să se amâne noua pertractare, când trebuie să fie de față, până la toamnă. Indignațiunea e mare asupra lui Zola, care își bate joc de justiția franceză.

Munteneșu.

Munteneșii securi în cuibul lor, mai de parte încreduți în țarul Rusiei, cari li e binevoitor, în Anglia, care caută amici pe peninsula Balcanică și în Italia, a cărei moștenitor de tron are de soție pe fata prințului Nichită, nu urzesc turburări numai în Turcia, ci agită și în Sërbia, în Bosnia și Herțegovina. Se vede, că micul Munteneșu vrea, să se mărească.

În ziua de Sân-Petru prințul Mirco a ținut în Cetinje o vorbire infocată fiind de față și mai mulți Bosniaci și Herțegovineni. El a zis cătră oșpeții săi, că va veni timpul, când nu vor mai fi granițe între frații Munteneșii, Bosniaci și Herțegovineni. Mirco viséază imperiul Slavilor de Sud.

Sina.

În partea sudică a Sinei a erupt revoluțiune. Revoluționarii nu pot suferi dinastia actuală Mandsa, care stă intru toate sub influința puterilor europene. Insurgenții se tot înmulțesc și în câte va ciocniri au respins armata imperială.

Sinesii dau de lucru și Francesilor, cu cari au avut conflicte. Viceregele de Nanking a trimis la Shanghai trei oficiali înalți spre a aplana diferințele cu Franța.

Spania și America.

La capitularea din Santiago generalul spaniol însoțit de statul major și 100 de soldați s'a prezentat înaintea generalului american Schafter și i-a predat acestuia sabia, care în dată i-a redato. Apoi în prezența a lor 10.000 de omeni s'a înălțat flamura americană. S'a făcut regulament pentru administrarea provinciiei Santiago. S'a dat și o proclamație adresată poporațiunii. Regulamentul subscris de Mac-Kinley garantéază securitatea persónelor și a bunurilor, pe cum și a drepturilor tuturor partidelor. Piețile se vor deschide națiunilor neutre pentru ori ce articol a fără de contrabandă de resbel, percepîndu-se taxele de vamă în vigóre. Poliția și tribunalele ordinare indigene vor continua serviciul lor.

Numărul Spaniolilor făcuți prinșoneri se urcă la 22.780. Insurgenții așteptă să domnescă ei în Santiago și nu sînt mulțămiiți cu dispozițiile americanilor. Dacă s'ar nasce conflict serios între americani și între insurgenții spanioli, acesta ar fi în favorul armatei spaniole. Americanii bombardéază Manzanillo. În Spania suspendarea drepturilor constituționale a provocat nemulțămiri. Carliștii s'au înarmat și amenință, că, dacă s'ar ceda ceva din teritoriul spaniol, vor începe războiul în contra guvernului și a dinastiei actuale.

Manilla e încunjurată de insurgenți a căror număr, se zice că e de 50.000.

Fiind că Americanii sînt foarte pretensivi, se pôte, că Spaniolii să mai preferéscă continuarea războiului de cât o pace rușinosă.

Puterile europene nici acum nu cutéază a întreveni în favorul Spaniei și a pune frîu îngâmării americane. Se pôte, că ce se întimplă acum Spaniei, preste câți va ani să se întimple și altor puteri europene, cari au coloni în America.

Correspondențe.

Sibiă 1 Iulie 1898.

Preastimate Domnule Redactor!

Din incidentul ședinței ordinare a Senatului școlar protopopesic al tractului Sibiului, ținută la 24 Iunie a. c., în care s'a dat samă despre starea învățămîntului popular în protopopiatul nostru și despre rezultatele obținute în anul școlar 1897/8 pe acel teren, te rog să-mi dai voe a espune, pe cum în anii precedenți, așa și de astă dată, în colónele prețuitului nostru organ „Unirea“ cele ce s'au constatat în amintita ședință din acte oficiale cu privire la starea cauzei școlare, carea forméază obiectul de principală preocupățiune al tuturor factorilor puși în serviciul școlii conf., menite a ridica poporul nostru prin lumină și cultură religiosomorală la o sörte mai bună.

Pe teritoriul protopopiatului Sibiului au funcționat în anul școlar 1897/8 18 școli confes. gr. cat., cu una mai mult de cât în anul școlar 1896/7, a nume cu cea din parochia Slimnicului, unde poporénii nostri vre o 2 ani au fost asociați într'o școlă comună cu majoritatea gr.-or., dar din cauza continenelor neînțelegeri în anul trecut eră-și s'au separat și obținînd ajutor de la stat de 167 fl. pentru întregirea salariului învăță-

Învitare.

Subscrisul comitet organizat pentru primirea „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ invită cu toată stima pe onoratul public român atât la adunarea generală a Asociațiunii, ce se va ține în 27 și 28 August st. n. în Beiuș, cât și la festivitățile, ce se vor aranja cu această ocaziune. Programul festivităților va fi următorul:

În 26 August:

Séra: Întimpinarea solemnă a comitetului central la gară. Séra la 9 ore séra de cunoștință.

În 27 August:

La 9 ore a. m. s. Liturgie și chemarea Duchului sfânt în bisericile ambelor confesiuni. La 11 ore a. m. Ședința I. a adunării generale. La 2 ore d. a. banchet. La 8 ore séra concert și teatru.

În 28 August:

La 9 ore a. m. s. Liturgie în bisericile ambelor confesiuni. La 11 ore a. m. Ședința II. a adunării generale. La 8 ore séra bal.

În 29 August:

Excursiune la „Stâna de vale“.

Fiind că dorința comitetului este, ca toți oșpeții să fie adăpostiiți în cuartire acomodată, cei ce doresc a lua parte la aceste festivități, sînt rugați să binevoescă a-l avisa despre acesta pe dl avocat Dr Gavril Cosma, președintele comitetului de încuartirare, până în 15 August. st. n., cu atât mai virtuos, căci împrejurările noastre de comunicațiune reclamă necesitatea de a ne îngriji eventual de un tren separat, ce va pleca de la Orade la Beiuș în 26 August st. n. cam la 2 ore d. m.

Eră doritorii de a participa la excursiunea la „Stâna de vale“ în 29 August, sînt rugați a-l avisa despre acesta pe dl Vasile Dumbrava, președintele comitetului de excursiune, tot până în 15 August st. n.

Beiuș, din ședința comitetului central pentru primirea Asociațiunii, ținută în 17 Iulie st. n. 1898.

În numele comitetului central:

Augustin Antal   **Nicolae Diamandi**
președintele com. central.   notariul com. central.

Noutăți.

Din Arhidieceasă. Mult Onoratul *Elia Câmpcean* paroch gr. cat. în Varviz e denumit viceprotopop al tractului Giurgenului și paroch al parochiei gr. cat. Gyergyó-Szt.-Miklós. — Onoratul *Petru Moldovan* paroch gr. cat. în Noșlac e denumit paroch al parochiei Varvizului din protopopiatul Giurgenului.

Concurs la parochii. Cu terminul de 15 August s'a scris concurs la parochia *Hasmaș* cu filiele P.-Sâncraiu și Muereu din protopopiatul Indolului pe lângă emolumintele: A. În *Hasmaș*: I. Casă parochială de lemn, coperită cu șindile, cu trei încăperi în stare de mijloc, grașd pentru 8 vite, lângă el șură, coperite cu paie, în stare de mijloc, curte și grădiună de 625⁰□. Cinctura o face parochia. II. Porțiune canonică: arător 17 jug. 995⁰□, cositor 3 jug. 521⁰□, pășunat 1 jug. 864⁰□ cu venit catastral de 30 fl. 59 cr. v. a. Darea după us se plătesce din cassa bisericii. III. Lecticale: de la 54 fumuri câte o jumătate metretă de cucuruz à 16 cupe vechi și câte 1 zi de lucru. IV. Stolare. B. În filia P.-Sâncraiu: I. Lectical: de la 12 fumuri câte 1 metretă de cucuruz à 16 cupe vechi și câte o zi de lucru. II. Stolare. C. În filia *Muereu*: I. Porțiune canonică: arător 5 jug. 1358⁰□, cositor 603⁰□ cu venit catastral de 11 fl. 97 cr. Darea o plătesce preotul. II. Lectical: de la 4 fumuri câte 1 metretă de cucuruz à 16 cupe vechi și câte 1 zi de lucru. III. Stolare. La parochia *Noul-săseș* din protopopiatul Cichindealului pe lângă emolumintele: I. Casă parochială de piatră, coperită cu țiglă, cu 2 încăperi și antișambră și cu celariu sub ea, în stare foarte bună. Șură de lemn cu un staul de 6 vite, coperită cu paie, în stare debilă. Un staul de piatră, coperit cu

țiglă, penru 6 vite, în stare bună. O culină din material solid, coperită cu țiglă, în stare de mijloc. Un coteț de blane coperit cu scânduri, cu două despărțeminte, în stare bună. Grădiună și curte în estensiune de 707⁰□, la care cinctura o face poporul. II. Porțiune canonică: arător comasat în 2 table de classa III și IV în estensiune de 14 jug. 1183⁰□, cositor de cl. III în estensiune de 8 jugere. Folosința cimiterului din jurul bisericii. Darea pentru porțiunea canonică o solvesce preotul. III. O zi de lucru. IV. Stolare. V. Lemne de foc din pădurea comunei după trebuință.

Concurs la stațiunii docentale cu terminul de 5 Aug. 1. stațiunea cantor-docentală din *Fildul de sus* în districtul protopopesc al Morlacei; 2. stațiunea docentală din *Asculeul mare*; 3. stațiunea docentală din *Ciachi-Gârbău*; 4. stațiunea cantor-doc. din *Fizeș*; 5. stațiunea cantor-doc. din *Galgău*; 6. stațiunea docentală ambulantă din *Panticeiu-Elciu*; 7. stațiunea docentală din *Tihău*; 8. stațiunea cantor-doc. din *Var* în protopopiatul Dêrgei; 9. staț. cantor-doc. din *Băița* în protop. Fărăgăului; 10. staț. cantor-doc. din *Pata* în protop. Coșoeni; 11. staț. cantor-doc. din *Beiu*; 12. staț. doc. din *Ciurila*; 13. staț. cantor-doc. din *Urea* în protop. Turdei; 14. staț. doc. din *Budatelec* în districtul protopopesc al Cătinei; 15. staț. cantor-doc. din *Posmuș* în districtul protop. al Fărăgăului; 16. staț. cantor-doc. din *Tritul de sus* în districtul protop. al Turdei; 17. staț. cantor-doc. din *Subpădure* în districtul protop. al Ernului; 18. staț. cantor-doc. din *Buia*; 19. staț. cantor-doc. din *Șelcău* în protop. Sibiului; 20. staț. cantor-doc. din *Oenișora* în districtul protop. al Aiudului; 21. staț. cantor-doc. din *Chintău*; 22. staț. doc. din *Feurd*; 23. staț. cantor-doc. din *Sânmihail unguresc*; 24. staț. doc. din *Tăuți* în protop. Clușului; 25. staț. cantor-doc. din *Dêrgea* în districtul protop. al Dêrgei; 26. staț. cantor-doc. din *Petelea* în protop. Reghinului; 27. staț. doc. din *Restolțul mare* în districtul protop. al Almașului; 28. staț. doc. din *Hășdate*; 29. staț. doc. din *Muntele-Băișorei* în protop. Indolului; 30. staț. doc. din *Șaldorf* în districtul protop. al Sibiului; 31. staț. doc. din *Coșlar* în protop. Albei Iulie; 32. staț. cantor-doc. din *Mischiu* în districtul protop. al Turdei; 33. staț. doc. din *Crăciunelul inferior*; 34. staț. cantor-doc. din *Micăsasa* în protop. Blașului; 35. staț. doc. din *Hamba* în districtul protop. al Sibiului; 36. staț. cantor-doc. din *Orosfaia*, cu carea este unită și parochia *Comlod*, din districtul protop. al Fărăgăului; 37. staț. doc. din *Sânger* în districtul protop. al Ludoșului.

Concurs la stipendii teologice, preparandiale și gimnasiale în diecesa Lugosului.

I. Pentru anul școlastic 1898/9 prin această s'a scris concurs public, cu termin inclusiv 18 August 1898 n. la următoarele stipendii: 1. pentru 4 stipendii teologice, 2. unele stipendii preparandiale, 3. mai multe stipendii gimnasiale din fondul Rudolfian. Recurenții la aceste stipendii pot fi numai tineri români greco-catolici și au să-și susternă recursele lor Veneratului Ordinariat pe calea oficiului protopopesc districtual, instruându-le cu următoarele documente: I. Recurenții la Teologie: a) estras de botez; b) testimoniul de maturitate; c) aceia, cari au trecut preste clasele de etate obligătore la miliție, adeverință că în toți anii s'au prezentat la asentare, dară că au fost declarați de neapți atât pentru armata de liniă cât și pentru honvedime; eră d) cari încă n'au trecut cu totul preste asentare, ci se află în clasele obligătore la miliție, au să dovedescă cu adeverință estradată de cătră iurisdicțiunea competentă că în respectiva clasă au satisfăcut deobligamintului militar, dar au fost declarați de neapți pentru serviciul militar; e) cei asentați ca voluntari pe un an, au să dovedescă că au împlinit anul de serviciu, ori dacă nu l-a servit, — să producă toate scrisorile oficiose referitore la voluntariatul lor. II. Recurenții la Preparandie: a) estras de botez; b) testimoniul școlastic, că au absolvat 4 clase fie gimnasiale, fie reale s'au civile; și c) ade-

verință despre cunoșterea limbii magiare în scriere și vorbire. Dintre recurenții vor fi preferiți, cei ce au cunoștința cântărilor bisericesci. III. Recurenții la stipendiile gimnasiale: a) carte de botez; b) testimoniul școlastic cu progres cel puțin îndestulitor despre clasa mai în urmă absolvată; c) atestat despre paupertatea părinților; și d) că sînt fii diecesei și studenți la școlile medii. Recurenții la stipendiile teologice și preparandiale negreșit vor avea a se presenta înaintea Consistoriului episcopesc din Lugos la 19 August la 8 ore antemeridiane, aducând cu sine și atestat despre starea lor sanitară, estradat de cătră medicul diecesan. II. Din Fundațiunea Nicolae Braia din Tievaniul mare pentru anul școlastic 1898/9, cu terminul de 18 August 1898 inclusiv. 1. Un stipendiu pentru studenți universitari de 100 fl. 2. Patru stipendii pentru studenți la gimnas de câte 50 fl. 3. Două stipendii pentru școlile de comerț de câte 35 fl. 4. Două stipendii pentru tineri industriași de câte 15 fl. Recurenții la aceste stipendii au să producă a) carte de botez; b) atestat de paupertate; c) recurenții la stipendii de sub Nr. 1, testimoniul de maturitate; cei de sub Nr. 2 și 3, testimoniul despre ultima clasă absolvată, cei de sub Nr. 4, atestat de suscepere la ori ce industrie.

Pentru obiectele perdute pe tren în sensul unei ordinațiuni a ministrului de comerț se pôte telegrafa gratuit de la ori și care stațiune.

Școli de stat. Ministrul Wlassics a dispus, să se ridice 21 școli de stat în ținuturile locuite de Români și Ruteni din Maramurș.

Lege nouă. În „Országos Törvénytar“ s'a publicat articolul de lege XIV din 1898 „despre întregirea venitelor preotesci.“

Promoțiune. Dl. *Ioan Vajda Voevod* în 15 a. e. a fost promovat la universitatea din Viena de doctor în ambele drepturi.

Mulțămită publică. Subscrisa direcțiune prin această aduce mulțămită pentru următoarele contribuiri intrate ulterior la colecta gimnasiului inițiată în an. 1893: Maria Racolța 4 lei, Iosif Orovean 20 lei, Flaviu Barbu 10 lei (colectați prin I. Orovean, mare proprietar în Rîmnicul-Sărat-Tâmboescel). Blaș 30 Iuniu 1898. Direcțiunea gimnasiului sup. gr. cat. din Blaș.

Excursiune artistică. Profesorul nostru de musică dl *Iacob Murșan* a dat cu unii membri din corul său un concert la Zlatna, care a succes pe deplin. Atât la sosire, cât și la depărtarea din Zlatna, corul a fost salutat cu multă simpatie de bravi Zlătneii.

Dare de samă. Pentru opul meu T. I. „Jertfa creștinilor“ au solvit prețul: IV. Din diecesa *Gherlei*: (Continuare.) On. Ștefan Pop, Augustin Ossian, Demetriu Cupșa, Gavril Meseșan, Gavril Vajda, Petru Osta-tea, Ioan Lengyel din protopopiatul Șamșon-dului, Basiliu Șfura, Basiliu Păteș, Ioan Bruchental, Georgiu Modi, Basiliu Murșan, Demetriu Corotian, Georgiu Stanciu, Patriciu Lobonț din protopopiatul Sărvadului, Gavril Szabó, Ambrosiu Berinde, Ioan Csobalyi, Daniil Palfi, Ioan Roman din protopopiatul Oașului, Demetriu Cionte, Ștefan Pop, Nicolae Lupan, Alesandru Mosolygó din protopopiatul Baiașpriei, Georgiu Pascha, Avram Breban, Andreiu Pop, Ștefan Chereches, Alesandru Pop din protopopiatul Băii mari, Petru Dobossy, Daniil Napoian din protopopiatul Satmariului, Iosif Pop Leményi, Alesandru Pop, Simeon Anderco, Constantin Lucaci, Petru Dobossy, Alexiu Berinde din protopopiatul Seinului, Iacob Pop, Ioan Serbac, Emanuil Pop, Ioan Pop din protopopiatul Turțului. (Va urma.) Dr V. Szmigelski.

Cas de mörte. *Iosif Mihăltan* administr. parochial în Vale din tractul Aiudului a repausat în 16 Iuniu a. e. în anul al 60-lea al vieții și al 34-lea al preoției.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Despre iconografia bizantină.

(Continuare.)

S. Apollinare in Classe s'a zidit în jumătatea cea dintâi a vécului al VI-lea și s'a consacrat în 549. Dară despre mosaicurile acestei biserici se scie, că în 677 încă nu au fost gata.

Arelul triumfal din biserica acesta cuprinde în cadru rotund icóna în bustă a lui Christos. Sfînga ține un volum, érá drépta e ridicată spre binecuvîntare. A lăturia sînt simbóele Evangeliștilor în icóne în bustă intraripate. Tipul lui Christos e serios și solemn, privirea ochilor e pironită, fruntea e lată, părul e bogat, nasul e lung și îngust, barba e rară. De desubtul Evangeliștilor se vîd de fie care lature înșirați câte șese miei, cari lésă în procesie din porțile cetăților Ierusalim și Vetleem și merg la deal spre icóna lui Christos. De desubtul lor sînt doi finici, apoi archangelii Michail și Gavriil, și de desubtul ângerilor icónele în bustă ale lui Mateiu și Luca. Tipurile acestor din urmă vîdesc deja caracterul cel lipsit de viață a artișii mai târzie; între altele crețele acestor fețe sînt paralele, érá frunțile sînt ieșite.

Mosaicurile apsidei se compun din două despărțiminte. În cel de-asupra se arată în înălțime mâna dumnezească în nor. Din acesta se mai ivesc până la șold două figuri, adecă Moisi și Ilie, cel dintâi în concepție antică creștină ca tinér, cel din urmă ca bătrân; amîndoi sînt îmbrăcați în haîne albe largi și înălță drépta în gest de agrăire; amîndoi sînt întorși spre o cruce mare încunjurată de o cunună și împodobită cu petri scumpe, în care se cuprinde în mijloc o icónă mică în bustă a lui Christos. La cele două brațe ale crucii sînt Λ și Ω din Apocalipsă, érá de-asupra ei e monogramul $IX\Theta YC$ și de desubtul ei inscripția „Salus mundi“. Sfîndul e vinét presărat cu stele de aur. E lucru învederat, că aci crucea în combinare cu cei doi profeti, cari sînt întorși spre ea în conversare vióie, și în combinare cu glasul dumnezeesc de sus simbolisat prin mâna, ce se arată din nor, va să înlocuiescă pe Christos, și scena întregă ar fi deci schimbarea la față pe muntele Tavorului în formă simbolică. Representarea acesta o întregește despărțimîntul cel de desubt. Acolo se vîd adecă pe o livade împodobită cu flori și cu arbori pitici trei miei, cari privesc la deal la cruce. Ei vor a bună samă, să reprezenteze pe Apostoli Petru, Iacob și Ioan, cari au fost martorii schimbării la față. Îmbrăcarea unui eveniment istoric din viața lui Christos în forma acesta a unui simbol firesce că a fost o reproducție împrumutată din arta creștină antică; dară tot așa de firesc e și aceea, că ei acuma îi lipsese naivitatea și simplitatea aceea sinceră, care caracterisase așa de frumos arta antică. Scena câmpenescă mai cuprinde în primul plan alți doi spre zece miei, cari sînt un simbol al comunității creștine din Classis, cetatea portului de Ravenna; în mijlocul lor se vede patronul bisericii rugându-se cu brațele întinse pentru comuna sa, singura figură reală în compoziția întregă. De desubtul apsidei între ferești se vîd figurile alor patru archierei de Ravenna în mărime naturală și cu gest de binecuvîntare. În aceea-și linie cu ele se vîd în apsidă în rîndul cel mai din jos al mosaicurilor două compoziții, din cari una întrunesc cele trei icóne sacrificiale prefigurative Melchisedec, Avraam cu Isaac și Avel, érá cealaltă reprezintă conferirea privilegiilor bisericii de Ravenna; le primesce arhiepiscopul Reparatus de la împératul Constantin IV Pogonatus († 685), care e însoțit de frații săi Heracliu și Tiberiu. Cele alalte mosaicuri, cari le avuse biserica acesta, astăzi nu mai există.

Tot asemenea s'au nimicit și multe alte monumente musive ale Ravennei, cari, dacă ar mai exista, ar dovedi într'un chip și mai strălucit, cum a sciut Bizanțul catolic, să se însuflețescă pentru arta iconografică și să o folosescă mai ales pentru mărirea lui Dumnezeu. Dară deja și monumentele acestea, cari s'au păstrat, o dovedesc acesta în chip destul de strălucit. Dacă reprivim la șirul acesta imponent

al monumentelor musive din Ravenna, ele cu concepția și dispoziția obiectelor sale fac asupra noastră o impresie mărétă și sublimă. Firea statuară și plastică în personalitate, seriozitatea solemnă și plină de dignitate, căreia i-se subordineză tot, ce e accidental, împărtășesc acestor compoziții un caracter propriu și forte momentos în istoria dezvoltării artișii creștine. Elementul câmpenesc, cu excepția compoziției păstorului celui bun din mausoleu, se aplică și se dezvoltă în monumentele acestea numai puțin, înse nu dóră pentru că maestriilor le-ar fi lipsit cunoștința legilor perspectivei, ci pentru că exprimarea personalității predomina așa de tare, căt absorbia aprópe pe deplin însemnătatea elementului aceluia. De aceea vedem în monumentele acestea numai nisce începuturi sérăciciose de ale reprezentării regiunii, cari abia erau de ajuns, căt întrînsele să se posteze persoanele. Portretele cele multe ne îndreptățesc, să supunem, că ele s'au păstrat din vechime pe cale tradițională în școlile acelea de pictură, cari le-a întemeiat împératul Constantin cel Mare în Bizanț. Firesce că tradiția acesta nu cuprinde și icónele ceremoniale; în acestea materia cea grea de brocat zădărnicesce ori ce trăsătură mai fină a liniilor. Dezvoltarea firescă a lucrurilor a adus cu sine aceea, că arta, carea acum a părăsit cercul de odinioară a simbóelor, și carea biserica însă-și a condus-o acuma la direcția concepției istorice, a trebuit acum să se cuprindă înainte de toate cu dezvoltarea statuară a personalităților și cu deplinirea tipurilor celor sfinte moștenite pe cale tradițională. Nicl în Italia și în țările nordice nu au ajuns figurile persoanelor în dată în raport nimerit cu împrejurimea câmpenescă, ci au rémas de o cam dată pe sfîndul ideal de aur și și-au păstrat un caracter, carele coréspundea mai mult sculpturii și reliefului de căt picturii. Artișii creștine i-a trebuit, să-și creeze un limbaj de forme, care încă nu-i era îndemânatic, înse fără ca să ne gândim în tot de una numai la o acomodare a modelurilor antice la sfera de idei cea creștină. Nu suferă îndoelă, că străvechea tehnică a mosaicului în imperiul roman nu a încetat a se deprinde nicl o dată, nicl chiar pe timpul decădîntei imperiului, și în ce chip frescurile din catacombe în tractarea tehnică, în rînduirea ușoră și naturală a draperiilor, în modelarea sevărșită în colorii murge puternice, în felul îndrăzneț, în care sînt schițate pozițiile și gesturile, dovedesc consonanță desevärșită cu operele antice din Pompeii, ba în singuratiche compoziții se află pe aceea-și tréptă a expresiei artistice desevärșite, în tocmai așa nu are, să ne prindă mirare nicl atunci, când vedem, că acela-și mod de purcedere așa zicînd național se află și în mosaicurile creștinilor: e acesta limbajul îndemânatic al artișii preste tot, fără ca de aceea figurile mosaicurilor creștine să avem a le privi de figuri antice de ale retorilor și împéraților transformate, așa zicînd încreștinate. Caracterele acelea, cari creștinismul le-a produs în decurgerea unei dezvoltări de trei vécuri sevărșită între suferințele cele mai grele, au fost exprimate în chip așa de eminent și au avut un tip așa de diferit de idealurile păgâne, au crescut în un pămînt așa de totulul tot diferit de cel păgănesc, căt artișii creștine întru adevér nu i-a lipsit inspirația spre a-și crea pe sama acestei lumi impunétore de idei forme artistice adecuate și pline de dignitate și a nume din sine însă-și. Tehnica cea încetinea și oboșitóre a artișii musive a trebuit în chip fresc, să se apropie de relief mai tare, de căt frescul cel cu mult mai repede și mai ușor. Dară deja și pictura creștină antică a catacombelor vîdescé totuși o tehnică, carea o apropie de mosaic și arată limpede legătura intimă dintre ele amîndoué. Icónele antice creștine sînt bogate în colorii, puse pe sfînd deschis și concipiate într'un chip de compoziție simplu, linear, străvechiu și așa aduc mult cu reliefurile. Modelarea le e făcută aprópe tot de una unicoloră, cu colóre murgă ori roșetică. Conturile sînt însemnate tot de una cu linii de colóre mai întunecată; ele une oria sînt scobite cu un cui în părilele de var și apoi sînt obduse cu colóre. Ochiul, nasul și gura sînt marcate cu linii negre; ochii sînt aprópe tot de una deschiși tare. Esprezia are óre care caracter de blândétă, dară tot o dată și caracter de nemișcare. Elementul câmpenesc, cu excepția câtorva compoziții mai frumoșe, se exprimă numai prin puține alusiuni. De la tehnica acesta nu e decî mare depărțarea până la iconografia musivă, și pictura din catacombe e numai o tréptă de pregătire și de trecere la iconografia musivă.

(Va urma.)

Ben Hur

saŭ

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

IV.

Vindecate.

Pe la ora a treia drumul, lângă care așteptau leproșele, se umplu din ce în ce tot mai mult cu omenii, cari mergeau de către Betfagi și Vitania. Pe la începutul orei a patra se ivi o mulțime mare pe vârful muntelui maslinilor. Când aceștia mișcă la număr veniau la vale, cele două femei băgară de samă cu nămire, că fiesc care purta în mână câte o stălpărie de finic. În vreme ce priviau minunându-se la apariția aceștia neobișnuită, le îndreptă în altă parte privirea lărmuirea altei mulțimi, carea venia de către răsărit. Acuma trezi mama pe Tirzah.

„Ce însemnăză toate acestea?” întrebă aceștia.

„El vine!” răspuse mama. „Aceștia de colo vin din cetate și merg întru întinpinarea lui. Cel de către răsărit sînt prietini lui, cari îl însoțesc. Se poate întâmpla ușor, ca cetele amîndouă să se întîlnescă tocmai aci.”

„Atunci mă tem, că nu ne va auzi.”

Acela-și gând îl avu și mama.

„Amro,” zise ea, „când Iuda a istorisit vindecarea celor zece leproși, cu ce cuvinte a zis, că ceruseră ei ajutor de la Nazarinénul?”

„Strigău saŭ: „Dómne, miluesce ne pe noi!” saŭ: „Învătătoriule, miluesce ne pe noi!”

„Alta nimica?”

„N'am auzit alta nimica.”

„Acéștia și e destul!” zise întru sine mama.

„Da, Iuda a zis,” afirmă Amrah, „cum că i-a vădut depărtându-se sănătoși.”

Într'aceia se sui pe încetul ceta de către răsărit. Când erau aproape cei dintâi, privirile leproșelor cădură pe un bărbat, care călăria în mijlocul unei societăți alese la părere, carea îl împrejura cu strigări de iubilare. Călărețul era cu capul descoperit, și îmbrăcămîntea totă îi era albă. Când ajunsse destul de aproape, pentru ca să-l potă vedé mai bine, femeile cercând îngrijate în jur de sine vădură o față blândă, carea o împrejura pîrul lung, aurii, puțintel ars de sóre și cărărit pe la mijloc. El nu privia nici la dreapta nici la stînga. Părea a nu se interesa de iubilarea lărmuitoare a însoțitorilor săi. Aclamările lor nu-l turburau de loc și nu-l treziau din jalea aceea mare, în care era adăncit, după cum dovedia fața lui. Razele sórelui îi cădeau pe cap și-i împrejurau pîrul asemenea unei aureole. În urma lui, până unde numai se putea vedé, se întindea procesia fără de rînd, înaintînd între cântări și lărmuiră. Nu era de lipsă, să se spună leproșelor, că e el, — minunatul Nazarinean.

„El e aci, Tirzo,” zise mama, „el e aci. Vino, prunca mea.”

Zicînd acestea cădu înaintea stîncii celei albe în genunchi, și Tirzah și Amrah în genunchiau alături cu ea. Atunci miile din cetate vădură ceealaltă procesie, carea se apropia; ele se opriră, falfăiau stălpăriile sale, strigău și cântău: „Bine e cuvîntat, cel ce vine întru numele Domnului, împăratul lui Israil!” Și miile toate, cari însoțeau pe

călărețul atât cei de dinainte, cât și cei din urma lui răspundeau strigării așa, că aceștia făcea, ca aerul să se cutremure, și se frîngea de laturile muntelui asemenea unui vîiet de vînt. În sgomotul acesta strigarea sermanelor leproșe se perdu asemenea ciripitului unei păsări. Clipa, în care să se întîlnescă cele două procesii, sosise, și cu ea sosise momentul, care-l așteptaseră nefericitele. Dacă nu se folosiau de el, atunci el trecea tot de una, și ele erau perdute.

„Vino mai aproape, prunca mea, să mergem mai aproape. De aici nu pote, să ne audă,” zise mama.

Ea se sculă și înaintă clătîndu-se. Își ridică mâinile cele înfiorătoare și striga cu glas țiuitoriu. Omenii o vădură, vădură fața ei cea schimosită și se opriră îngroziți. Tirzah rămase puțintel mai în dărăpt și cădu la pămînt descurajată și spăimîntată.

„Leproșe! Leproșe!”

„Dați eu petri în ele!”

„De Dumnezeu blăstămatele, ucideți-le!”

Atari și asemenea exclamări sună între cântările de Osana ale celor alături, cari erau prea de parte, cât să fie putut vedé și pricepe cauza întreruperii. Între ei erau și câți va de aceia, cari petrecuseră mai multă vreme în societatea aceluia, către care strigău femeile acestea, și ei își însușiseră ore cât va din milostivirea lui. Ei priviră la el și se purtau liniștiți, în vreme ce el venia călare la deal și se opri înaintea femeilor. Aceștia vădură fața lui. — liniștită, plină de milostivire și negrăit de frumoasă, cu nise ochi plini de dragoste și bunăvoință.

„Învătătoriule, Învătătoriule, veți nefericirea noastră, tu poți, să ne curățesci, miluesce ne, miluesce ne pe noi!”

„Cređi, că pot, să o fac acéștia?” întrebă el.

„Tu ești, despre care au grăit profeții, tu ești Mesia!” răspuse ea.

Ochii lui începură a străluci, firea lui își însuși o espresie hotărîtă.

„Miere, zise el, „mare e credința ta! Fe ție. pe cum voesci.”

El se opri încă pe o clipă, așa zicînd dănd uitării îmbulđela din jur de sine, — pe o clipă numai, ér apoi călări mai de parte.

Inima lui cea dumnezească și totuși așa de omenescă în toate elementele mai nobile omenirii mergea cu conștiință sigură spre mórtea cea mai hîdă și mai grozavă și chiar acuma se gândia la evenimentul acela înfiorătoriu, care arunca înaintea umbrelor sale, și ea totuși flămîndia și însetoșă și acuma de dragoste ca și întru început. Cât de negrăit de plăcută și dulce va fi fost acestei inimă salutarea de despărțire a acestor femei recunoscătoare:

„Mărire lui Dumnezeu întru cei de sus! Binecuvîntat, de trei ori binecuvîntat e Fiul, pe carele ni-l a dat noué!”

Cele două cete, atât cea din cetate cât și cea din Vitania, pe loc se adunară din nou în jur de el cu iubilarea sa de bucurie, cu strigările de Osana și cu falfăierea stălpărilor de finic, și așa se despărți el de leproșele acelea pentru tot de una. Coperindu-și capul grăbi mama la Tirzah, o cuprinse în brațe și zise: „Fică, fiică, ești am promisia lui, el e cu adevărat Mesia, noi sîntem mântuite, — mântuite.” — Și cele două femei rămaseră în genunchi, în vreme ce procesia mergea pe munte la vale. Pe când

cântarea se perdea în depărtare ca un sunet slab, atunci se sevârși vindecarea.

Mai întăiu se sevârși în inimile leproșelor o reîmprospetare a sîngelui. Acesta curgea mai dplîn și mai puternic și umplea trupurile lor cele zdruncinate cu sentimentul cel nespus de dulce al vindecării nedureroase. Și ca și cum curățirea ar fi voit, să se facă desevărsită, reîmprospetarea aceștia se împărtăși și sufletelor lor și le umplu cu o extasă cu adevărat ferbinte. Puterea aceștia aducătoare de vindecare li-se păru asemenea celei a unui leac miraculos cu efect repede și sigur, înse totuși altmîntea și mai minunat, căci vindecarea nu se întîmplă pe încetul, ci începutul, decurgerea și sfârșitul ei erau desevărsite și le împărtășia nu numai un sentiment dulce în progresarea ei, ci făcu, că într'insele să încolțescă, să crească și să se cocă și o amintire, carea era așa de extraordinară și sfîntă, cât deja și numai gândul la ea se făcea tot de una o rugăciune de mulțămîntă, fără de formă, dară desevărsită.

Vindecarea lor a fără de Amrah a mai avut încă o mărturie. Cetitorii scie, cu căta statornicie urma Ben Hur pe Nazarinénul în toate călătoriile lui, și de ne aducem mai de parte a minții de conversarea din noptea trecută, atunci nu ne va surprinde aceea, că tinérul a fost în procesiune atunci, când leproșele s'au înfățișat înaintea Nazarinénului. Ben Hur auzi rugămîntea lor, vădu fețele lor cele schimosite și auzi și răspunsul Nazarinénului. Ori cât de dese au fost evenimente de acestea, Ben Hur totuși nu era încă așa de timpit față cu ele, cât să-și fie perdit interesarea de ele. Dacă acéștia ar fi și fost cu puțință, totuși schimbarea de idei cea vie, carea o trezia în tot de una chiar și adevărarea cea mai simplă a darului Învătătoriului de a face vindecări, ar fi fost de ajuns spre a păstra vie curiositatea lui. A fără de aceea, ori mai bine zis preste toate acestea îl mai înfăcără și sperarea de a afla răspuns la chinuitoarea întrebare despre misiunea aceluia bărbat tainic, și sperarea aceea era într'însul încă tot așa de puternică, fiind că el era îndreptățit, să credă, că bărbatul acela acum în curînd, pote că mai înainte de sfîntul sórelui va descoperi însu-și misiunea sa întregă printr'o proclamație publică. Ben Hur s'a osebit din procesiune, s'a așezat pe o petró și aștepta, să trecă mulțimea. După cătă va vreme veni un Arab brun ducînd doi cai. La un semn al lui Ben Hur părăsi și acesta procesiunea.

„Rămăi aici,” îi zise tinérul, după ce trecuseră toți, „eu voi merge în te în cetate, Aldebaran îmi va face serviciul acesta.”

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Exerciții de stil în limba magiară, de Nic. Putnok și Alesiu Viciu, carte didactică destinată ca manual pe cl. V—VIII gimnasiale, 144 pag. costă 80 cr. Parte însemnată din bucățile cuprinse în cartea acéștia sînt scóse din literatura și istoria magiară și s'au făcut alegerea acéștia cu scopul, ca să folosescă școlărilor în esamenul de maturitate.

„Enciclopedia Română“, publicată din însărcinarea și sub auspiciile Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român de Dr. G. Diaconovich.

După un interval de abia 5—6 săptămâni a apărut un nou fascicol al acestei mari și folosite publicații, a nouălea, adică penultimul pentru tomul I. Reducerea continuă a intervalurilor dintre aparițiunea singuraticelor fascicole, pe cum și promisiunea editorului, că încă în August a. c. tomul I va fi pe deplin terminat, dovedește că redacțiunea publicațiunii a trecut deja peste greutățile începutului și înainteză cu pași tot mai siguri. Aceste semne îmbucurătoare de vitalitate a frumoșei întreprinderi a Asociațiunii, fără îndoială vor pute delătura pe deplin temerea ce s'a ivit la început în cercuri foarte largi, că „Enciclopedia Română“, ca toate întreprinderile noastre de asemenea natură și estensiune nu se va pute termina.

Fascicolul IX cuprinde cuvintele *Cavillon* — *Clarneta*, la oaltă preste 1200 articole, dintre cari amintim: Cehii (Jarnik), Cernat, Cernătescu, Cernăuț, Cernavoda, Cerne, Cetatea de Baltă, Chinez Paul, Chior, Chișineu (Arbore), Chiț, Chrisov (Ghibănescu), Chrisovergi, Circa, Ciuc, Ciupercovici (Sbiera), Cholera și Ciurma (Dr. Felix), etc. Dintre ilustrațiunile remarcăm 4 tablouri excelente la art. Cernăuț (catedrala și grandioasa reședință mitropolitană, seminarul, casa preoțească), și o ilustrațiune colorată la art. Circulațiunea sângelui.

În fine mai amintim că numărul autorilor Enciclopediei și în timpul mai nou s'a sporit cu câte va putea dintre cele mai de valoare.

Scôrțele pentru tomul I sînt deja luate și se pot comanda la editor cu prețul de fl. 1.— (inc. 2.50) incl. trimiterea francată și recomandată.

„Enciclopedia Română“ apare în estensiune de 30 fascicole de câte 6 côle de tipar, (10 fasc. formeză un tom) și va cuprinde în total preste 30,000 articole. Publicațiunea se va termina în decursul anului 1900.

Abonamente se primesc la editorul W. Krafft în Sibiu și la toate librăriile; deposit general pentru România: Storck & Müller, Bucuresci. Prețul unui tom face: broșurat fl. 10.— (resp. freț 25.—), ér compactat fl. 11.60 (resp. freț 28.50).

„Filotea sau introducerea la viață pi de s. Francisc de Sales, tradusă de Damian Elia Domșa“ e titlul unui volum foarte prețios și foarte elegant, apărut zilele trecute în tipografia W. Krafft din Sibiu. Nisuița de a publica în românește cele mai de căpetenie cărți de pietate de ale bisericii catolice nu pôte de cât să umplă de bucurie pe fie care credincios. Cărți ca „Pregătire la mörte“ de s. Alfons, ori ca „Imitațiunea lui Christos“ de Toma a Kempis, și „Cartea durerii“ de Bougand, apoi ca „Filotea“ n'ar trebui să le bată praful prin librării, ci să fie răspândite în masele poporului, căci învățăturile, pe cari cetitorul le scöte din ele, sînt foarte folosite. Special vorbind de *Filotea*, ea a ajuns, să fie tradusă în toate limbile și încă în nenumărate edițiuni. Traducerea românească făcută de părintele ieromonach D. E. Domșa prin eleganța tehnică, în ce privește hărta fină, tiparul curat cu cadre roșii și formatul manual, a ajuns, să se ridice la eleganța edițiunilor franceze.

Ce se ține de cuprins, ea are instrucțiuni pentru pietate, adresate unei femei cu numele Filotea de cătră s. Francisc. Instrucțiunile acestea se pun în praxă de surorile Salesiane, cari sînt constituite în ord călugăresc.

Materia tractată se împarte în cinci părți: Partea întâie cuprinde instrucțiuni spre a îmbrățișa viața pi, a doua tracteză despre sacrameinte și rugăciuni, a treia despre virtuți, a patra despre lupta în contra ispitelor, și a cincia despre întărirea sufletului în viața pi. Învătăturile acestea se predaă fie prin simple instrucțiuni, fie prin considerațiuni. Partea a treia special cuprinde capitole frumoșe despre feluritele specii de amicetă, despre paciintă, umilintă, blândetă, onestitate și altele.

Recomandăm cu totă căldura cetitorilor nostri această carte foarte prețioasă. Prețul: 1 fl. 50 cr.

Editor și redactor răspundător:

Dr Victor Szmigelski.

Nro 3367—1898.

(29) 2—2

Publicare de concurs.

Din fundațiunea fericitului Mitropolit Dr. Ioan Vancea numită „Seminariul junimii române greco-catolice studioșe în Blaș“ a devenit vacante 2 stipedii unul folosit de gimnasistul absolut Ioan Pantea, și al doilea de Ioan Bolchișiu absolut de a V clasă gimnasială. Pentru conferirea acestora se deschide concurs sub următoarele condițiuni:

1. Stipendiile sînt de 100 fl., se computa în cuota de întreținere în „Seminariul junimii“ a respectivului alumn (Lit. fund. §. 3.);

2. La stipendiile acestea pot concurse tineri studioși în gimnasiul din Blaș, născuți din părinți credincioși ai Archidieceesei greco-catolice de Alba-Iulia și Făgăraș, sau de origine consăngeni sau afini ai fondatorului, chiar și dacă acestia ar fi domiciliați airea, dar fiii lor vor studia în Blaș (Lit. fund. §. 1);

3. Consăngenii fondatorului aș preferința, apoi caeteris paribus fiii de preoți archidieceesani, — „cari inse vor fi mai buni. între toți, se vor primi, chiar și dacă ar fi fiii credincioșilor din clasa cea mai de jos“ (Lit. fund. §. 5);

4. De ore ce din stipendiile acestea se pot împărtași numai alumnii de al „seminariului junimii“, urmeză de sine, că acel tiner care din cause sanitare, ori pentru defecte constatate cu ocaziunea vizitării medicale, carea se face la începutul anului scolastic, nu va fi primit în „seminariul junimii“, acela nu se va pute bucura de stipendiu.

5. Concursurile se vor instrui cu carte de botez, testimoniū scolastic și eventual și cu atestat de consăngenitate.

6. Concursurile trebuie să între la acest Consistor cel mult până în 10 August n. 1898.

Blaș, din ședința consistorială ținută în 12 Iuliu 1898.

Victor Mihályi
Archiepiscop și Mitropolit de
Alba-Iulia și Făgăraș.

„ARIEȘANA“

Institut de credit și economii, societate pe acțiuni,

înființată de 11 ani,

în Turda (Torda), comitatul Turda-Arieș (Aranyos-Torda)

1. Primesce depuneri spre fructificare, atât de la particulari, cât și de la corporațiuni cu 6%, dacă banii depuși nu se scot în timp de un an, sau în timp și mai îndelungat, solvind în cazul acesta institutul și darea erarială după depuneri. Pentru depunerile făcute în timp mai scurt sau nedeterminat încă se dau 6%, dar darea erarială are, să o solvescă deponentul.

Depuneri până la suma de 100 fl. se pot ridica ori când. Sume mai mari sînt de a se insinua spre abzicere prealabil și anumit sume de la 100 până la 500 fl. du 15 zile, de la 500 până la 1000 fl. cu 30 zile, și de la 1000 până la 2000 fl. cu 45 zile înainte. Permițend starea cassei, depunerile se răsplătesc în dată și fără abzicere. Depuneri și ridicări se pot face și prin postă și se resolvă cu reintorcerea ei.

2. Acordă credit pe lângă cambli și obligațiuni cu cavenți.

3. Dă împrumuturi pe lângă siguranță hipotecară și pe efecte.

4. Acordă credite fixe pe lângă intabulare pe realități și case.

5. Și cumpără spre scopul plasării efecte publice, pe cari în cas de lipsă le pôte lombarda.

Turda în 21 Aprilie 1898.

În numele direcțiunii:

Íuliú Bardosy, președinte.

Íoan Mesaroș, v.-președinte.

(22) 6—10